

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΣΘΕΝΕΙΑ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΘΑΝΕΙΝ ΤΕΛΕΤΩΝ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

(ἐκ τῆς Ἀρχαιολογίας.)

Οἱ παλαιοὶ, ἐπειδὴ τὸν θάνατον ἐνόμιζον πρᾶγμα φοβερὸν καὶ ἀποτρόπαιον, ἐκάλεον αὐτὸν μὲ εὐσημα ἐνόματα· ὅθεν ἀντὶ τοῦ ἀπέθανεν, ἔλεγον ἀπόχετο, ἀπῆλθεν, ἐκοιμήθη. Διὰ τοῦτο καὶ Κοιμητήρια τὰ μνήματα καὶ οἱ τάφοι τῶν νεκρῶν ἐλέγοντο, καὶ ὕπνος ὁ θάνατος.

Λι κυριώτεραι λύπαι, τὰς ὁποίας ἐδείκνυον οἱ Ἀρχαῖοι ἐπὶ τῶν τεθνηκότων ὁμοιάζουσι τῶν σημερινῶν, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ ἐγκρατεῦντο τῶν συμποσιῶν, τῶν κώμων, τῶν τραγωδιῶν καὶ τῆς μουσικῆς, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Εὐριπίδης.

- Παύσω δὲ κώμους, συμποτῶν τ' ὁμιλίας
- Στεφάνους τε, μούσαν θ' ἢ κατεῖχε πρὶν δόμους.

Δὲν ἐσύγχαζον εἰς τοὺς δημοσίους τόπους, εἰς τὰς πανηγύρεις, ἀλλ' ἔστεκον εἰς τὴν οἰκίαν τῶν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἔχοντες τὰ παραθύρα κλεισμένα, διὰ νὰ μὴ εἰσέρχεται πολὺ φῶς, ὡς γίνεται καὶ τὴν σήμερον. Δὲν ἐνεδύοντο λαμπρὰ καὶ μεγαλοπρεπῆ φορέματα, ἀλλὰ μαῦρα καὶ ποταπά, καὶ αἱ γυναῖκες μάλιστα τὰ χρυσᾶ στολιδιά τῶν ἐνεκατέλειπον.

Ἐκοπτον δὲ καὶ τὴν κόμην τῆς κεφαλῆς τῶν, τὴν ὁποίαν ἔρριπτον εἰς τὸ λείψανον, ἢ εἰς τὸν τάφον, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ Ποιητοῦ.

- Θριξὶ δὲ πάντα νέκυν κατακείνου, ἅς ἐπέβαλλον
- Κειρόμενοι.

Καὶ ὄχι μόνον οἱ ἄνθρωποι ἐκουρεύοντο, ἀλλ' ἐκούρευον καὶ τὰ ζῶα, δηλαδὴ τοὺς ἵππους, τοὺς ἡμίονους καὶ τ' ἄλλα.

Ἐκτὸς τούτων τῶν λυπηρῶν σημείων εἶχον καὶ τινα ἄλλα, τὰ ὅποια ὄλωσ παρ' ἡμῖν λείπουν· δηλαδὴ ἐκαίοντο κατὰ γῆς εἰς τόπους ἀκαθάρτους· ἔρριπτον στάκτην καὶ κοινωρτόν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν, ὡς ὁ Ἀχιλλεὺς ἔπραξε θρηῶν τὸν Πάτροκλον· ἐσκέπαζον τὴν κεφαλὴν τῶν ἐξερχόμενοι τοῦ οἴκου ἐκράτουν τὴν κεφαλὴν διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς περιεπάτων ἡσυχῶς με κεφαλὴν κεκλιμένην· ἐκτύπων τὰ στήθη, καὶ μάλιστα αἱ γυναῖκες ἐξέσχίζον τὰς παρειὰς τῶν, προφέρουσαι παρά τῶνα καὶ βλασφημίας κατὰ τῶν θεῶν, διότι ὑστέρησεν αὐτοὺς τοῦ ἀγαπητοῦ ἀντικειμένου τῶν.

Οἱ συγγενεῖς τοῦ θανόντος ἐκραζον καὶ θρηνώδους, τὰς ὁποίας ἡμεῖς σήμερον ὀνομάζομεν μοιρολογίστρας, αἰτινες ἤρχιζον τὸν ἐπιτάφιον θῆνον μετὰ τινος ἁρμονίας καὶ ρυθμοῦ, ὅστις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐτελείονεν εἰς τὰ τέσσαρα ταῦτα ἔ, ε, ε, ε, κατὰ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Ἀριστοφάνους. Οἱ θῆνοι οὗτοι ἐκαλοῦντο Ἐλεγεία,

Ὀλοφύμοι, καὶ Τάλεμοι· ὅθεν καὶ Ταλεμιστρίαι αἰμοιρολογίστραι ἐλέγοντο· Καὶ ὁ Ταλεμοὶ ψυχρότεροι· Παροιμία ἐπὶ τῶν ἀηδῶν καὶ ψυχρῶν λόγων.

Σ. Κ.

ΠΕΡΙ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ.

Θουκυδίδης ὁ Ὀλόρου, Ἀθηναῖος, ἐκ τοῦ δήμου Ἀλομιζίου, ἀνῆγε τὴν καταγωγὴν αὐτοῦ εἰς τὸ γένος τοῦ Μιλτιάδου, ἐγεννήθη τὸ δεύτερον ἔτος τῆς 77ης. Ὀλυμπιάδος [471 Π. Χ.] ἦτοι ὑπῆρξε μεταγενέστερος τοῦ Ἡροδότου τριάκοντα ἔτων.

Περὶ τῆς φύσεως καὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ διηγεῖται ὁ Ἡρόδοτος τὸ ἐξῆς, ὅτι ἀναγινώσκων εἰς τὸν Ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα τὴν ἱστορίαν του εἶδεν αὐτὸν διακρυβρόσυντα, καὶ τότε στραφεὶς πρὸς τὸν πατέρα του λέγει· «ὦ Ὀλορε ὁ υἱὸς σου ὄργᾳ πρὸς μάθησιν,» ἐμαθήτευσεν ὁ Θουκυδίδης παρὰ τῷ φιλοσόφῳ Ἀναξαγόρᾳ, καὶ παρὰ τῷ ῥήτορι Ἀντιφῶντι τῷ Ῥαμουσίῳ, ἔγραψε τὴν ἱστορίαν του μετὰ μεγάλης ἀμεροληψίας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ Σπαρτιατάς εἰς ἔξορίαν, διότι ἐστρατεύσας στρατηγὸς εἰς Ἀμφίπολιν καὶ ἀποτυγῶν κατηγορήθη καὶ κατεδικάσθη εἰς ταύτην.

Ἐγραψε συγγραφὴν εἰς ὀκτώ βιβλία, ἐξ ὧν τὸ τελευταῖον ἀποδίδεται εἰς τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, κατ' ἄλλους δὲ εἰς τὸν Ξενοφῶντα, καὶ κατὰ τινὰς εἰς τὸν Θεόπομπον, ἀλλ' ὁ Μαρκελλίνος τὸ ἀποδίδει εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον. Τινὲς παρατηροῦσι διαφορὰν τινα μετὰ τοῦ ἱστοριογράφου καὶ τοῦ συγγραφέως· «ἔστι δὲ ἱστοριογράφος ὁ τὰ πρὸ ἐαυτοῦ γέγονότα συγγραφόμενος, ὡς ὁ Ἡρόδοτος. Συγγραφεὺς δὲ ὁ τὰ ἐαυτοῦ γεγονότα συγγραφόμενος, ὡς ὁ Θουκυδίδης.» Οὗτος δὲ ὀνομάζεται κατ' ἐξοχὴν Συγγραφεὺς, ὡς ὁ Ὀμηρὸς Ποιητὴς, καὶ ὁ Δημοσθένης Ῥήτωρ.

Ὁ Θουκυδίδης ἔστι τὴν ιδέαν καὶ τὴν φράσιν μεγαλοπρεπῆς, ἢ ἐμβριθεῖα καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ τόσον διακρίνονται τῶν λοιπῶν Ἀττικῶν, ὥστε κατατάσσεται ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος μετὰ τῶν ἐνδύων ῥητόρων· τοῦτο δὲ καὶ ὁ πολυμαθέστατος Φῶτιος καλεῖ μεγαλοῤῥημοσύνην, καὶ κατὰ τοῦτο εἶναι ἀμίμητος. Αἱ δημηγορίαι του εἰσι δεινότατα καὶ ἐμβριθέσταται, καὶ κατὰ τῷτο διαφέρουσι τῶν ἀπλῶν ἱστορικῶν, [ἐκ τῶν Ῥωμαίων ποιητῶν ἐμιμήθη τοῦτον ὁ Σαλούστιος], τόσον εἰς αὐτὰς ἔχει σκοτεινὰς ἰδέας καὶ ἰποκεκρυμμένας, ὥστε πολλάκις δύναται τις νὰ ὑπεκφυγῇ τὴν ἔννοιαν. Ὁ Δημοσθένης τόσον τὸν ἐμελέτησεν ὥστε ὀκτάκις τὸν ἀντέγραψε, καὶ μάλιστα λέγεται περὶ αὐτοῦ τοιοῦτόν τι, καί τις ποτὲ τῆς βιβλιοθήκης καὶ συγκαλειῶν τῶν ἱστοριῶν τοῦ Θου-

κιδίδου, αὐτὸν μόνον ἀπομνημονεύσαι, καὶ οὕτω μεταγραφῆναι ποιῆσαι. Εἰς τὰς φράσεις του μεταχειρίζεται βραχυλογία, τὸν δὲ κανόνα τοῦ Ἀττικισμοῦ δὲν τὸν ἀκολουθεῖ τόσον, ὡς ὁ Ἰσοκράτης καὶ ὁ Δημοσθένης, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος βραχὺς καλεῖται.

Ἰπάρχουσι δὲ καὶ κατηγοροὶ αὐτοῦ ἡ ψέεται, «περὶ τῶν ἡμαρτημένων παρὰ τὴν ἀναλογίαν Θεουκιδίδη» ἄλλοι μὲν δεινὸν καὶ βραχὺ τὸ εἶδος τοῦ γράφειν προσάπτουσιν, ἄλλοι δὲ τεκμήρια διόλου μερικά, ἄλλοι δὲ ἐπιτετηδευμένας δυσκόλους καὶ σκοτεινάς κατηγορίας, ἄλλοι δὲ τὴν συνάφειαν τῶν διηγήσεων ὡς τὴν τάξιν τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ θέρους, ἀποσπασμένην πρὸ τῶν ἐντελῶς ἐκθετομένων πραγμάτων, ἄλλοι δὲ τὰ συχνὰ ὑπερβατὰ σχήματα, καὶ ἄλλοι ἄλλα, τὰ ὅποια δύνατοί τις νὰ ἴδῃ παρὰ τῷ πολυμαθεστάτῳ καὶ εὐφυστάτῳ κίνσορι Διονυσίῳ τῷ Ἀλικαρνασσῆι εἰς τὴν πρὸς τὸν Προπτήιον ἐπιστολὴν του, ἔνθα προτιμᾷ τὸν Ἡρόδοτον τοῦ Θεουκιδίδου. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ ἦναι καταδικαστέαι τοῦ συγγραφέως τούτου αἱ ἀρεταί, εἰς τὸ ἔργον τοῦ ἀποίου πλείστα διαλάμπουσιν, ἥτοι πολιτικὴ μετὰ συνέως παρατηρουμένη, παραγγέλματα ἐξόχως διαπρέποντα, κρίσιν ἱστορικὴν, καὶ φιλοτιμία ἀληθείας, ὑψηλὴ φράσις, βραχυτικὴ καὶ τὸ μέγεθος τῶν περιγραφομένων, ὥστε λίαν αὐστηροὶ ὑπάρχουσιν ἐκεῖνοι, ἵτινες εἰς τὰ συντάγματα αὐτοῦ ἐλαφρὰς καὶ ὀλίγας τυχὸν ποικιλίας ἀπαντήσαντες ἐπιμένουσιν.

N.

Ο ΙΕΡΟΚΗΡΥΞ ΣΜΥΡΝΗΣ.

Καὶ ἄλλοτε ἡ Μελίσσα ἔγραψε περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου τὰ δέοντα, καὶ σήμερον ἀκόμη ἔρχεται ἵνα ἐκφράσῃ τὰς εὐχαριστίας της βλέπουσα ἀπὸ τὸν πρώην χηρεύοντα τῆς Σμύρνης ἀμβώνα κηρυττόμενον τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. «Ἐν ἐκ τῶν πρώτων ἀπαραιτήτων χρεῶν ἐκάστου χριστιανοῦ εἶναι τὸ νὰ φυλάττῃ τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, νὰ πράττῃ πᾶν ὅ,τι διατάσσει ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Θρησκεία, ἥτις εἶναι ἡ μόνη παρηγορία καὶ ἡ μόνη καταφυγὴ καὶ σκέπη τοῦ ἀνθρώπου· ἀκούων δὲ καὶ κηρυττόμενα ἐκεῖνα, ὅσα πρέπει νὰ πράττῃ, τέρεπται καὶ εὐχαριστεῖται, μελετᾷ καὶ θαυμάζει τὴν μεγαλοδυναμίαν τοῦ πάντα ταῦτα πλάσαντος Θεοῦ.»

Ἡ Θεολογικὴ τῆς Χάλκης Σχολὴ ἐκπέμπουσα πανταχοῦ τὴς Οἰκουμένης πολλοὺς

ιεροφάντας κήρυκας, ὡς μήτηρ εὐγενῆς ἐπεμψε καὶ ἡμῖν τὸν Ἱερολ. Κ. Ἀνθιμον, ἄνδρα ἐνάρετον καὶ καλόν· ἡ Σμύρνη ἐδέχθη καὶ ἠγάπησε τούτον, καὶ ὡς ἔλαφος διψῶσα ἀκούει συνεχῶς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Ἡ Ἱερολογίότης του ἤρχισε καὶ ἐφέτος τοὺς λόγους του, καὶ ἀπὸ τὴν πρώην Κυριακὴν τῶν νηστεϊῶν ἀναγγελεῖ ἀνὰ ἓνα λόγον εἰς ἐκάστην Ἐκκλησίαν, λόγον γέμοντα ωραίων ἰδεῶν καὶ χαρίτων μεταξὺ τῶν πλεονεκτημάτων του εἶναι ἀξιοπαρατήρητον, ἡ συντομία τῆς ἐκφράσεως. Τὸ πλῆθος τῶν ἀκροατῶν του εἶναι πολὺ, καὶ τοῦτο εἶναι ἀπόδειξις, ὅτι τὸ δημόσιον ἐξετίμησεν ἀρκετὰ τὸν ἄνδρα τούτον.

ΠΟΙΚΙΛΙΑ.

Εἰλικρινεῖα.

Ἡ εἰλικρινεῖα εἶναι εὐγενῆς αἰσθητικότης, ἥτις κάμνει τὸν ἄνθρωπον νὰ λέγῃ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ποτὲ νὰ μὴ κρύπτῃ αὐτὴν με σκοπὸν νὰ ἀπαπῆσῃ τοὺς ἄλλους. Ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸν προφορικὸν λόγον, διὰ νὰ μεταχειρίζεται αὐτὸν ἐρμηρευτὴν τῆς ἀληθείας, ἀλλ' οὐχὶ ὄργανον ψεύδους καὶ ὑποκρισεως. Ὁ μὴ εἰλικρινὴς εἶναι ὡς κίβδηλον νόμισμα· ἀτιμάζει τὴν ἑαυτοῦ ἀνθρωπότητα.

Διδάσκαλος καὶ χωρικός.

Τί τάχα θέλει ὠφελῆθῃ ὁ υἱός μου, χωρικός τις ἔλεγε πρὸς τὸν διδάσκαλον τοῦ χωρίου του, ἢν, ὡς λέγεις σὺ, μάθῃ νὰ ὀμιλῇ καὶ νὰ γράφῃ κατὰ τοὺς κανόνας τῆς γραμματικῆς, οὐδὲν ἄλλο, ἀπήντησεν ὁ καλὸς καὶ φρόνιμος διδάσκαλος, εἰμὴ ὅ,τι ὠφελοῦνται οἱ ἔμποροι καὶ οἱ τεχνῖται, ὅταν πωλῶσιν ἢ ἀγοράζωσιν ἐμπορεύσιμα πράγματα μετροῦντες ἢ ζυγίζοντες αὐτά.

Γνωμικόν.

Ὁ μὴ γινώσκων ἐπιστημονικῶς τοὺς φυσικοὺς καὶ αἰωνίους τοῦ ὑφίστου νόμους, δὲν δύναται νὰ θέσῃ οὔτε εἰς αὐτὸν οὔτε εἰς τοὺς ἄλλους στασίμους ἠθικὰς ἀρχάς· ὅθεν αἱ ἐκ φυσικῶν νόμων παραγόμενοι ἠθικοὶ νόμοι πρέπει νὰ νομίζωνται διαρκέστεροι καὶ ὠφελιμώτεροι.

Ἡ σπουδὴ τοῦ λόγου ὑφὸ τὸν ἄνθρωπον ὑπεράνω τῶν ἀλόγων ζώων, ἡ δὲ ἀνακάλυψις τῶν ἀρχῶν αὐτοῦ καὶ ἐπομένως ἔλλογος εἰς αὐτὰς ὑπακοὴ θέτει αὐτὸν ὑπεράνω τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.